

філософсько-соціальних концепціях. Виходячи з цього визначення, очевидно, що декаданс не ототожнюється з естетизмом та символізмом. Декаданс не лише культурне, а й історичне явище, оскільки усі декадентські ідеї в своїй основі є реакцією на події ХІХ ст. Наразі декаданс – це неймовірно складне та важливе для розуміння явище європейської історії, яке досі залишається мало дослідженим.

Примітки

1. Покидченко И. М. Феномен декаданса в европейской культуре второй половины ХІХ – начала ХХ века: дис. канд. культурологии: 24.00.01. Москва, 2018. 254 с.

2. Савельев К. Н. Литература английского декаданса: истоки, становление, саморефлексия: автореф. дис. на соиск. науч. степени доктора филологических наук 10.01.03. Москва, 2008. 34 с.

3. Брагина М. С. Этопея сара пеладана «латинский декаданс» и семантика концепта «d cadence» во Франции 1880-х гг. Новый филологический вестник. 2016. № 2. С. 156-158.

4. Гальцова Э. Д. Институционализация «декаданса» во Франции в 1885-1886 годы: к вопросу о формировании терминологии литературного процесса на рубеже ХІХ–ХХ веков. Филологический факультет МГУ имени М.В. Ломоносова. 2017. № 7. С. 20-34.

5. Максимова М. В. «Проклятые умы» конца ХІХ века. Вестник СВФУ. 2015. №1. – С. 102-104.

6. Матюшова М. П. От аристократического эстетизма к аристократическому безобразию. Вестник РУДН, серия Философия. 2013. №4. С. 129-130.

7. Россинская С. В. Шарль Бодлер – первый декадент Европы и главный символ эпохи или впечатлительный человек с больным воображением и дурным характером? МБУК «Тольяттинская библиотечная корпорация». С. 1–13.

8. Сашина Е. В. «Искусство для искусства» и «современный парнас» (к постановке проблемы). Вестник новгородского государственного университета. 2009. № 54. С. 63-66.

9. Толмачев В. М. Рубеж ХІХ-ХХ веков как историко-литературное и культурологическое понятие [Электронный ресурс]. Режим доступа до ресурсу: <http://20v-euro-lit.niv.ru/20v-euro-lit/literatura-19-20-veka-tolmachev/istoriko-literaturnoe-ponyatie.htm>.

УДК 94:7.036(4)«18/19»

Олег ШЕВЧЕНКО, Анастасія ІЩЕНКО
(м. Київ)

Історичний аналіз розвитку європейського художнього мистецтва ХІХ – початку ХХ століття

Розглядається еволюція розвитку європейського художнього мистецтва ХІХ - початку ХХ ст. Характеризуються нові форми творчості і їх реалізація.

Ключові слова: історія, модерн, живопис, художнє мистецтво, авангард, експресіонізм, культура.

Постановка проблеми. Нова епоха європейської історії, яка почалася «близько 1800 року», в останні десятиліття XVIII ст. в сфері художньої культури породила аж ніяк не однорідні явища, і вже в цьому вельми яскраво проявилася характерна для неї роздвоєність. Як це не парадоксально, у Франції – передовий у всіх відносинах країні, яка пережила революцію, – нові ідеали і уявлення, в основному, отримали вираз в традиційних формах. Панівною тенденцією французького образотворчого мистецтва стає класицизм, або неокласицизм, як його часто називають на відміну від класицизму попередніх епох (XVII століття). Він зберігає своє значення, частково або повністю, і в мистецтві деяких інших країн. Однак, найважливішим проявом нового світовідчуття, що утвердилися на рубежі XVIII і XIX ст., був романтизм – культурно-мистецький феномен, специфічний саме для цієї епохи. Тому що «мистецтво XIX ст. народилося під знаком романтизму» і потрібно зазначити, ніколи не поривало з ним зв'язку. Саме в ньому сфокусувалися багато визначальні риси західноєвропейської культури XIX ст.

У XIX ст. французька столиця стала центром найпрестижніших мистецьких студій, академій, виставкових залів і галерей. Не дивно, що люди, що мріяли долучитися до образотворчого мистецтва, їхали саме сюди.

Виклад основного матеріалу. В 1870-х рр. для художників, які хотіли бути в курсі всіх сучасних тенденцій образотворчого мистецтва, не було більш приємнішого місця, ніж Париж. Тут проходили найавторитетніші виставки, працювали кращі приватні академії, народжувалися нові ідеї. Саме тому до Франції з'їжджалися художники з усієї Європи. Тут можна було зустріти майстрів з Англії, Ірландії, Шотландії, Німеччини, Іспанії, Швейцарії, Австрії, Америки та інших країн. У Парижі вони могли розраховувати на якісну освіту і можливе визнання в подальшому житті.

Отримані навички приїжджі майстри часто інтерпретували в контексті власних національних традицій, в результаті чого на світ народжувалися досить цікаві твори. У той же час багато іноземців підхоплювали свіжі течії образотворчого мистецтва і розвивали їх у своїй творчості.

Представників модерну об'єднувало антиеклектичний рух – прагнення протиставити свою творчість еклектизму попереднього періоду. Його особливостями є відмова від прямих ліній і кутів на користь більш природних, природних ліній, елементам прикладного мистецтва.

Художнє мистецтво яке зародилося у Франції в кінці 1860-х років від імпресіонізму до постімпресіонізму дало змогу по новому зобразити найбільш природно і неупереджено, реальний світ в його рухливості і мінливості, передати свої швидкоплинні враження. Пейзажі і сцени з міського життя – мабуть, найбільш характерні риси в імпресіоністичному живопису – писалися «на пленері», тобто безпосередньо з натури, а не на основі ескізів і підготовчих начерків. Імпресіоністи пильно вдивлялися в природу, помічаючи кольори і відтінки, зазвичай невидимі пересічній людині, наприклад синій в тінях. Постімпресіонізм є природним продовженням розвитку імпресіонізму. Головною

відмінною рисою постімпресіоністів було те, що вони відійшли від передачі миттєво-чуттєвої картини навколишнього світу і намагалися передати глядачеві глибинний філософський сенс буття і простору [2, с. 482].

Основні тенденції розвитку модернізму початку ХХ ст. – 1914 року характеризуються новими формами творчості, де запанували вже не стільки дотримання духу природи і традиції, скільки вільний погляд майстра, який змінює видимий світ на свій розсуд; критика сучасного живопису, звеличування сучасних технологій, засудження війни, художники готові були позбутися від громадських забобонів і соціальної нерівності.

Одним з головних художніх напрямів стають фовізм та експресіонізм, в яких інтенсивне звучання відкритих кольорів; зіставлення контрастних хроматичних площин, укладених в узагальнений контур; зведення форми до простих контурів при відмові від світлотіньового моделювання і лінійної перспективи. Експресіонізм містить в собі такі емоції як біль, розчарування і страх. Експресіонізм породив саме час на початку ХХ ст., як відповідну реакцію на хворобливі прояви тогочасної дійсності. За допомогою кисті художники поєднували свій протест з виразом містичного жаху перед хаосом буття [3, с. 38].

В свою чергу, кубізм – авангардний напрямок в образотворчому мистецтві, характеризується використанням підкреслено геометризованих умовних форм, прагненням «роздрібнити» реальні об'єкти на стереометричні примітиви. У 1910 – початку 1920 рр. стає актуальним в образотворчому мистецтві – футуризм, що відштовхувався від фовізму, запозичуючи у нього колірні знахідки, і від кубізму, у якого перейняв художні форми. Головні художні принципи – швидкість, рух, енергія. Для їх живопису характерні вольові композиції, де фігури роздроблені на фрагменти і перетинаються гострими кутами, де з'являються нові форми, спіралі, скошені конуси. Рух передається шляхом накладення послідовних фаз на одне зображення [4, с. 44].

Модернізм 1914-1921 рр. характеризується великою кількістю соціальних потрясінь, страшних світових війн, революцій, які витиснули духовні цінності на периферію людської свідомості і дали поштовх розвитку примітивних націонал – шовіністичних ідей, посилення культу тотального руйнування старого. Відбуваються суттєві зміни в різних галузях економіки та засобів виробництва. Поглиблюється індустріалізація, руйнується традиційний сільський устрій життя. Маса людей відчужуються від звичного природного середовища, переїжджають до міст, що призводить до урбанізації культури і появи нових художніх напрямків.

Живопис модерну характеризується зовнішньої декоративністю, стилізацією, площинний орнаментальністю. Нерідко художники в своїх творах використовували рослинні мотиви. Стебла, листя і квіти ніби зів'ялих екзотичних рослин спліталися в химерний візерунок, в якому іноді з'являлися фігури жінок або фантастичних істот. Плавні контурні лінії, витягнуті фігури, що з'єднуються колірні площині (нерідко монохромні) робили зображення дуже ефектним. Завдяки таким якостям мальовничу мову модерну нерідко використовували символісти для втілення своїх ідей і образів.

Висновки. Отже, культура першої третини ХХ ст. – одне з найскладніших явищ в історії світової культури, адже поступове перетворення суспільства на комплекс різних об'єднань та угруповань веде до процесу загальної інституціоналізації, результатом якої є позбавлення людини власного «Я», втратою індивідуальності.

Примітки

1. Кучменко Е. М. До проблеми примітивізму в образотворчому мистецтві нового і новітнього часу. Київ: Знання, 1999. 134 с.
2. Рыков А. В. Истоки авангарда. Западноевропейское искусство XVIII-XIX вв. Санкт-Петербург.: Издательство Санкт-Петербургского университета, 2016, 651 с.
3. Петров В. О. Футуризм в искусстве: истоки, эстетика, эволюция. История науки и техники. 2016. № 7. С. 32-44.
4. Футуризм; сост. Е. А. Бобринская. Москва: Галарт, 2000. 192 с.

УДК 930:737.1(477)«18/19»

Олександр ПОТИЛЬЧАК, Влад ГЕРАСИМЕНКО
(м. Київ)

Працький грош в обігу українських земель: вітчизняні нумізматичні дослідження ХІХ – 80-х рр. ХХ ст.

Комплексно аналується процес становлення та розвитку вітчизняних нумізматичних досліджень проблеми використання празького гроша як важливого платіжного засобу на грошових ринках Східної Європи та України у ХІV – першій половині ХVІ ст.

Ключові слова: грошовий обіг, празький грош, українські землі, українська нумізматика.

Постановка проблеми. Празький гріш посідає особливе місце в історії грошового обігу європейських держав у період пізнього Середньовіччя. Ці досить великі для свого часу срібні монети почав карбувати король Чехії Вацлав ІІ на рубежі ХІІІ-ХІV ст. Завдяки високому вмісту срібла, що вигідно вирізняло *grossi pragenses* від сучасних їм білонних денаріїв, ці монети швидко наповнили грошові ринки сусідніх держав, перетворившись на міжнародний платіжний засіб популярний у всьому регіоні Центрально-Східної Європи.

Протягом ХІV – першої половини ХVІ ст. празький гріш відігравав відчутну роль у грошовому обігу українських земель, що тоді перебували у складі Королівств Польщі та Угорщини, Великого князівства Литовського та Молдавського князівства. Свідченням цьому є досить таки часті знахідки скарбів із празькими грошами та окремих монет, що дотепер трапляються на території України. Саме популярність і розповсюдженість «вічної монети», як називали празький гріш сучасники, стала одним із чинників, що зумовив активне вивчення